

BESLUIT van GS van Utrecht

DATUM	20 april 2020	TEAM	Vergunningverlening Natuur en Landschap
ZAAKKENMERK	Z-WNB-RI-REG-2020-0567	REFERENTIE	Servicebureau
NUMMER	820C9F0F	DOORKIESNUMMER	030-2583311
UW BRIEF VAN	17 maart 2020	FAX	030-2583139
UW NUMMER		E-MAILADRES	Servicebureau@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE(N)	- wijzigingsverzoek met aanvullingen - besluit met zaakkenmerk Z-WNB-RI-REG-2019-2281	ONDERWERP	Wijziging ontheffing complex 1140 te Leusden

Besluit van Gedeputeerde Staten van Utrecht op het verzoek van 17 maart 2020 van Sweco en de aanvullingen hierop van 7 april 2020 en 6 mei 2020, namens Woningstichting Leusden, om verlenging en wijziging van de ontheffing van 20 januari 2020 voor het project 'complex 1140 te Leusden' met zaakkenmerk Z-WNB-RI-REG-2019-2281.

I. Besluit

Wij besluiten:

- In te stemmen met de verlenging van de ontheffingstermijn tot en met 31 augustus 2021.
- In te stemmen met het gebruik van gierzwaluwkasten als tijdelijke alternatieve voorzieningen voor de huismussen in het plangebied. Dit in plaats van de genoemde huismuskasten in de ontheffing.
- In te stemmen met de gewijzigde planning waarbij de resterende werkzaamheden nu zullen plaatsvinden vanaf 15 augustus 2020.

De overige voorschriften en maatregelen genoemd in het besluit, van 20 januari 2020 met zaakkenmerk Z-WNB-RI-REG-2019-2281 (bijlage 2 bij dit besluit), blijven van toepassing.

II. Verzoek

Het verzoek (zie bijlage 1 bij dit besluit) betreft het wijzigen van het besluit op de volgende onderdelen:

1. Aanvraag verlenging periode van de ontheffing tot september 2021 (werkzaamheden lopen uit).
2. Voor de huismus zijn gierzwaluwkasten opgehangen i.p.v. huismuskasten zoals in de ontheffing opgenomen.
3. Andere locaties tijdelijke voorzieningen vleermuizen.
4. De planning voor het ongeschikt maken van de verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis is tussen 15 augustus en 15 oktober.

Verlenging ontheffingsperiode

De werkzaamheden hebben vertraging opgelopen waardoor de werkzaamheden niet meer binnen de ontheffingstermijn kunnen worden afgerond. Hiervoor wordt een verlenging van de ontheffingstermijn aangevraagd tot en met september 2021.

Geschiktheid gierzwaluwkasten voor de huismus

De tijdelijke kasten (voor de vogels en vleermuizen) zijn in december 2019 opgehangen. Er zijn 42 gierzwaluwkasten opgehangen en geen huismuskasten. Aangezien er nu buiten het broedseizoen van de gierzwaluw gewerkt wordt, kunnen de tijdelijke gierzwaluwkasten gebruikt worden als tijdelijke alternatieve verblijfplaatsen voor de 11 aan te tasten huismusnesten in het plangebied. Twaalf van de 42 kasten zijn op het westen georiënteerd en hierdoor minder geschikt, er blijven dan echter 30 kasten over die wel op de juiste locatie hangen. Verder volgen er voorbeelden van het gebruik van gierzwaluwkasten door de huismus waaruit blijkt dat gierzwaluwkasten daadwerkelijk geschikt zijn als verblijfplaats voor de huismus. Ook wordt aangegeven dat wordt voldaan aan het kennisdocument wat betreft de eis van afmetingen van de verblijfplaats. Tevens wordt aangegeven dat de tijdelijke voorzieningen slechts de periode van één broedseizoen hoeven te overbruggen aangezien er in de gerenoveerde woningen direct permanente verblijfplaatsen voor de soort worden gerealiseerd. Hierdoor zijn er voor het volgende broedseizoen in 2021 nieuwe permanente voorzieningen aanwezig.

Andere locaties tijdelijke voorzieningen vleermuizen

Er is voor het ophangen van de tijdelijke vleermuiskasten afgeweken van de in de ontheffing aangegeven locaties. Het betreft hier de locaties aan koopwoningen in de wijk, de bewoners hiervan gingen niet akkoord met het plaatsen van de kasten. De kasten zijn om deze reden op andere geschikte locaties opgehangen.

Ongeschikt maken verblijfplaatsen gewone dwergvleermuis

Het ongeschikt maken van de verblijfplaatsen zal gaan plaatsvinden tijdens de paarperiode van de gewone dwergvleermuis (half augustus tot half oktober). Dit is de minst kwetsbare periode van de soort, omdat de dieren dan het meest mobiel en flexibel zijn.

III. Beoordeling verzoek

Het gebied is in 2019 geïnventariseerd op aanwezigheid van beschermde soorten en dus is er geen sprake van de overschrijding van de geldigheid van de inventarisatie (maximaal 3 jaar). Ten aanzien van het gebruik van gierzwaluwkasten als alternatieve verblijfplaatsen voor de huismus kan worden geconcludeerd dat een voldoende aantal van de geplaatste kasten geschikt zijn voor de huismus. De geschiktheid van de gierzwaluwkasten als functionele tijdelijke alternatieve verblijfplaatsen voor de huismus is voldoende bewezen. De tijdelijke voorzieningen voor de gewone dwergvleermuis zijn op een voor de soort tevens geschikte locatie geplaatst en de planning voor het ongeschikt maken van de verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis zal gaan plaatsvinden in een voor de soort minder kwetsbare periode waardoor ook de negatieve effecten op de soort zoveel mogelijk beperkt worden. Aangezien de voorgestelde wijzigingen geen grotere negatieve impact hebben op de beschermde soorten, gaan wij akkoord met het verzoek op alle punten.

De overige voorschriften en maatregelen genoemd in het besluit, van 20 januari 2020 met zaaknummer Z-WNB-RI-REG-2019-2281, blijven van toepassing.

IV. Bezwaar

U kunt binnen zes weken na de dag waarop deze beschikking op de voorgeschreven wijze is bekendgemaakt een bezwaarschrift bij Gedeputeerde Staten van Utrecht indienen:

- Digitaal: gebruikt u hiervoor het formulier "Bezwaar tegen beslissing provinciaal bestuur met DigiD". Uw DigiD geldt als ondertekening. U vindt het formulier via: www.provincie-utrecht.nl onder loket / klacht, bezwaar of melding doorgeven / bezwaar tegen beslissing provincie;
- Schriftelijk: t.a.v. de secretaris van de Awb- adviescommissie van PS en GS, postbus 80300, 3508 TH Utrecht.

Het bezwaarschrift moet in ieder geval bevatten:

- uw naam en adres;
- de datum;
- een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht (indien mogelijk, onder vermelding van het besluitnummer);
- de reden van bezwaar;
- ondertekening.

Aan de behandeling van een bezwaarschrift zijn voor de indiener geen kosten verbonden.

Overigens schort het indienen van een bezwaarschrift de werking van het besluit niet op. Als u niet kunt wachten op de normale behandeling van uw bezwaarschrift, hebt u de mogelijkheid om een voorlopige voorziening aan te vragen bij de rechtbank. U moet op dat moment ook al een bezwaarschrift hebben ingediend. Het verzoek om een voorlopige voorziening richt u aan de voorzieningenrechter van de Rechtbank Midden-Nederland, Sector bestuursrecht, postbus 16005, 3500 DA Utrecht.

V. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking op het moment van bekendmaking door uitreiking of verzending aan de aanvrager. Van het besluit wordt mededeling gedaan op de website www.officielebekendmakingen.nl

VI. Overleg en informatie

Er kan tevens vergunning of ontheffing nodig zijn op grond van andere wetten of verordeningen. Wij adviseren u zo nodig contact op te nemen met uw gemeente en/of milieudienst, als u dit nog niet heeft gedaan.

Als u vragen heeft over de procedure en de inhoud, kunt u contact opnemen met ons Servicebureau via servicebureau@provincie-utrecht.nl, of op telefoonnummer 030-2583311.

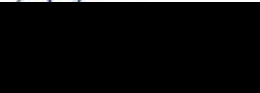
Voor meer informatie verwijzen wij u naar onze website www.provincie-utrecht.nl.

VII. Verzending

Dit besluit wordt verzonden aan de aanvrager van de ontheffing. Een afschrift van deze ontheffing wordt verzonden aan:

- RUD Utrecht, Postbus 85242, 3508 AE Utrecht.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,
namens hen,

Mevr. M. S.E. Wuiser
Teamleider Vergunningverlening Natuur en Landschap
Domein Landelijke Leefomgeving

Bijlage 1 Wijzigingsverzoek

Sweco heeft de ecologische begeleiding van het project complex 1140 te Leusden overgenomen van LooPlan in februari 2020. Ik heb van jou collega begrepen dat ik mijn vragen over de ontheffing Wnb het beste direct aan jou kan richten. Zaaknummer: 2019-2281, besluit 20 jan 2020.

1. We moeten verlenging aanvragen van de ontheffing aanvragen tot september 2021 gezien het project nu al vertraging heeft opgelopen. Ik weet niet wat hiervoor de procedure is.
2. De tijdelijke kasten (voor de vogels en vleermuizen) zijn in december opgehangen. Sweco is pas sinds februari betrokken bij het project. Er zijn (uit mijn hoofd) 42 gierwaluwkasten opgehangen en geen huismuskasten, dit is een afwijking van de ontheffing. Toen ik een bezoek bracht aan het projectgebied was er vanuit een van deze kasten wel al een huismusman aan het zingen. In hoeverre worden gierwaluwkasten door de provincie geschikt geacht voor huismussen? Gezien er nu voor gekozen is om de werkzaamheden in de woningen met gierwaluwen buiten de kwetsbare periode uit te voeren zijn tijdelijke mitigerende maatregelen voor deze soort niet meer nodig. De 42 opgehangen kasten hangen er dan dus voor de huismus.
3. Er is voor het ophangen van de tijdelijke vleermuiskasten afgeweken van de in de ontheffing aangegeven locaties. Het betreft hier de locaties aan koopwoningen in de wijk, de bewoners hiervan gingen niet akkoord met het plaatsen van de kasten. De kasten zijn om deze reden op andere geschikte locaties opgehangen.
4. De aannemer heeft een route uitgestippeld voor de werkzaamheden, dit is de enige mogelijke route om de werkzaamheden op tijd uit te kunnen voeren met de minste last voor de bewoners en woningen met vleermuizen en gierwaluwen. Om dit te kunnen uitvoeren dienen de werkzaamheden te starten bij Hooiland. Hooiland 21 t/m 28 zijn aangemerkt als onderdeel van een paarterritorium door LooPlan. De tussenwoningen (Hooiland 23 t/m 27) zijn minder/niet geschikt voor vleermuizen. De dakpannen zitten strak op het dak, en tussen de betimmering is geen ruimte voor vleermuizen aanwezig. De hoekwoningen/kopgevels zijn door de open stootvoegen wel geschikt voor vleermuizen. De opdrachtgever en aannemer willen graag met de provincie om tafel (dat wordt nu een digitale tafel) om de mogelijkheden te bespreken.

Graag verneem ik van u uw mening over de bovenstaande punten en of een gezamenlijk overleg op zijn plaats is. Een overleg heeft de voorkeur van mijn opdrachtgever. Voor meer informatie kunt u contact met mij opnemen, mijn gegevens staan in mijn handtekening.

190144

Groenhouten (vlt 1140)

127 won.

Aanvulling 6 april 2020

Ik schrijf deze brief naar aanleiding van ons mailcontact van 19 maart 2020. Zoals reeds aangegeven heeft Sweo de ecologische begeleiding van het project complex 1140 te Leusden overgenomen van LooPlan in februari 2020.

Uit het mailcontact zijn 3 punten naar voren gekomen die nader onderbouwd dienen te worden. Voor de zekerheid en compleetheit geeft ik eerst een korte samenvatting van de 4 punten die ik heb aangegeven in mijn mail van 17 maart 2020:

1. Aanvraag verlenging periode van de ontheffing tot september 2021 (werkzaamheden lopen uit).
2. Voor de huismus zijn gierzwaluwkasten opgehangen i.p.v. huismuskasten zoals in de ontheffing opgenomen.
3. Andere locaties tijdelijke voorzieningen dan in de ontheffing opgenomen.
4. Werkroute leidt tot aantasting van woningen aangemerkt als onderdeel van het passteritorium van de gewone dwergvleermuis.

Hieronder volgt een nadere onderbouwing van de punten 2 t/m 4. In bijlage 1 is een overzicht van woningen met de aangetroffen beschermde soorten weergegeven.

Punt 2: Zijn gierzwaluwkasten geschikt voor de huismus

De tijdelijke kasten (voor de vogels en vleermuizen) zijn in december opgehangen, zie bijlage 2 en 3. Er zijn 42 gierzwaluwkasten opgehangen en geen huismuskasten, dit is een afwijking van de ontheffing. Gezien er nu voor gekozen is om de werkzaamheden in de woningen met gierzwaluwen buiten de kwetsbare periode uit te voeren zijn tijdelijke mitigerende maatregelen voor deze soort niet meer nodig. De 42 opgehangen kasten hangen er nu dus voor de huismus. 12 van de 42 kasten zijn op het westen georiënteerd en hierdoor minder geschikt, dan blijven er nog 30 kasten over die juist zijn opgehangen.

Bij een veldbezoek uitgevoerd op 6 maart 2020 is gebleken dat een huismus een gierzwaluwkast in gebruik had genomen, vanuit deze kast was een huismusman aan het zingen, zie figuur 1. Gierzwaluwkasten worden vaker in gebruik genomen door de huismus. Uit een onderzoek naar bezetting van gierzwaluwkasten in de stad Groningen bleek dat net aanwezige kasten bewoond waren door huismussen (Lindeboom, 2016). Aan de Oranjeboomstraat in Rotterdam zijn in 2015 nieuwe gierzwaluwnestkasten geplaatst. Deze zijn in gebruik genomen door huismussen (Checklist groen bouwen, 2015). Uit een enquête in 2009 bleek dat opgehangen gierzwaluwkasten opgehangen in het Garenkokerskwartier in Haarlem gebruikt worden door andere soorten dan de gierzwaluw waaronder de huismus (Hin, 2010).

De huismuskasten die in de ontheffing stonden aangegeven zijn van type NK MU 06 van Vivarapro.nl. Deze nestkasten hebben een binnenmaat van 22 x 17 x 12 cm met een invliegopening van 34 mm. De gierzwaluwkasten die zijn opgehangen zijn Gierzwaluwnestkast nr. 17 van Waveka.nl. Deze kasten hebben een binnenmaat van 30 x 14 x 14 cm met een invliegopening van 30 x 70 mm. Conform het kennisdocument huismus moet de minimale broedruimte van 15 x 8 centimeter zijn. De opgehangen gierzwaluwkasten voldoen aan deze eis. De ovale invliegopening van de gierzwaluwkast is ook te gebruiken door de huismus.

Tijdens de werkzaamheden worden er in de gerenoveerde woningen direct permanente verblijfplaatsen voor de gierzwaluw en huismus gerealiseerd. Hierdoor zijn er voor het volgende broedseizoen in 2021 nieuwe permanente voorzieningen aanwezig. Met de tijd, gedurende de werkzaamheden, zijn er dus steeds meer geschikte nestvoorzieningen voor de huismus (en gierzwaluw) aanwezig, die de huismus kan verkennen vanaf 2020 en tijdens het broedseizoen van 2021 kan betrekken. Hierdoor hoeven de tijdelijke voorzieningen maar de periode van 1 broedseizoen te overbruggen.

Geconcludeerd wordt dat gierzwaluwkasten ook gebruikt worden door de huismus en hierdoor geschikt zijn als tijdelijke voorziening voor de huismus.

Figuur 1. Zingende huismuis aan gierzwaluwkast opgehangen aan het gebouw aan de Korte Geer te Leusden op 6 maart 2020.

Punt 3: Nieuwe locatie tijdelijke voorzieningen

Er is voor het ophangen van de tijdelijke vleermuiskasten afgeweken van de in de ontheffing aangegeven locaties. Het betreft hier de locaties aan koopwoningen in de wijk, de bewoners hiervan gingen niet akkoord met het plaatsen van de kasten. De kasten zijn om deze reden op andere geschikte locaties opgehangen, zie bijlage 2 en 3. De vleermuiskasten zijn op alle windrichtingen opgehangen.

Onderzoek uitgevoerd door LooPlan heeft aangetoond dat er 4 zomerverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en 7 paarterritoria en subsequent 7 paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis ergens binnen deze territoria aanwezig zijn. In totaal zijn er 43 kasten opgehangen, binnen 200-300 meter (vanuit de kern van het projectgebied gemeten) van het projectgebied op verschillende windrichtingen, conform het kennisdocument gewone dwergvleermuis.

Tijdens de renovatiewerkzaamheden worden er in de kopgevels van de woningen permanente vleermuisvoorzieningen aangebracht. Deze voorzieningen zijn direct beschikbaar voor vleermuizen. De gewone dwergvleermuis is qua paarverblijfplaats niet zeer veeleisend. Ondanks dat de permanente voorzieningen niet 6 maanden voor de start van het paarseizoen beschikbaar zijn kunnen deze toch gebruikt worden door de gewone dwergvleermuis.

Geconcludeerd wordt dat de kasten op geschikte locaties zijn opgehangen. Omdat de permanente maatregelen voor vleermuizen tijdens de renovatiewerkzaamheden worden gerealiseerd zijn er voldoende alternatieve locaties voor de gewone dwergvleermuis aanwezig.

190144

Gropenhouten (pLx 1140)

127 won.

Punt 4: Werkroute en effect op paarterritorium/verblijfplaats gewone dwergvleermuis

De aannemer heeft een route uitgestippeld voor de werkzaamheden, dit is de enige mogelijke route om de werkzaamheden op tijd uit te kunnen voeren met de minste last voor de bewoners en woningen met vleermuizen en gierzwaluwen, zie bijlage 4. Om dit te kunnen uitvoeren dienen de werkzaamheden te starten bij Hooiland en Ploegschaar. Hooiland 21 t/m 28 en Ploegschaar 1 t/m 21 zijn aangemerkt als onderdeel van een paarterritorium door LooPlan.

Tijdens de baits vliegen de mannetjes vaak roepend rond, veelal gebruiken ze hierbij vaste trajecten. Het is daardoor lastig de locatie van de paarverblijven te traceren (Bij12, 2017a). De tussenwoningen zijn ongeschikt voor vleermuizen. De dakpannen zitten strak op het dak, en tussen de betimmering is geen ruimte voor vleermuizen aanwezig, zie bijlage 5. Om deze redenen verwachten wij niet dat er verblijfplaatsen aanwezig zijn in de betreffende tussenwoningen. De hoekwoningen/kopgevels zijn door de open stootvoegen wel geschikt voor vleermuizen en het is aannemelijk dat de verblijven dan ook in de kopgevels aanwezig zijn.

Tijdens de renovatiewerkzaamheden worden er in de kopgevels van de woningen permanente vleermuisvoorzieningen aangebracht. Deze voorzieningen zijn direct beschikbaar voor vleermuizen. De gewone dwergvleermuis is qua paarverblijfplaats niet zeer veeleisend. De benodigde gewenningsperiode verschilt per functie van de verblijfplaats en kan variëren van enkele weken voor paarplaatsen of zomerverblijfplaatsen tot maanden voor kraamverblijfplaatsen (Vreugdenhil, 2013). Ondanks dat de permanente voorzieningen niet 6 maanden voor de start van het paarseizoen beschikbaar zijn deze beschikbaar binnen de actieve periode om ontdekt en gebruikt te worden door de gewone dwergvleermuis.

Geconcludeerd wordt dat de tussenwoningen ongeschikt zijn voor paarverblijfplaatsen. Daarnaast worden er tijdens de werkzaamheden nieuwe verblijfplaatsen in de omgeving worden gerealiseerd (binnen 100 meter). Om deze redenen verwachten wij geen negatieve effecten op de beschikbaarheid van paarverblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis bij de woningen Hooiland. En zouden de werkzaamheden hier gewoon plaats kunnen vinden.

Referenties

BIJ12 (2017a) Kennisdocument gewone dwergvleermuis, versie 1.0. Juli 2017. Ingezien van <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-004-Kennisdocument-Gewone-dwergvleermuis-1.0.pdf> op 24 maart 2020.

BIJ12 (2017b) Kennisdocument huismuis, versie 1.0. Juli 2017. Ingezien van <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-009-Kennisdocument-Huismuis-1.0.pdf> op 31 maart 2020.

Checklist groen bouwen (2015) Huismussen broeden in gierzwaluwnestkasten. Ingezien van <https://www.checklistgroenbouwen.nl/voorbeelden/voorb-details/huismussen-broeden-in-gierzwaluwnestkasten> op 24 maart 2020.

Hin, M. (2010) Tien jaar gierzwaluwkasten in Garenkokerskwartier. Ingezien van <http://natuurtijdschriften.nl/download?type=document&docid=516500> op 24 maart 2020.

Lindeboom, R. (2016) Gierzwaluwen in de stad Groningen. Ingezien van <http://natuurtijdschriften.nl/download?type=document&docid=663353> op 24 maart 2020.

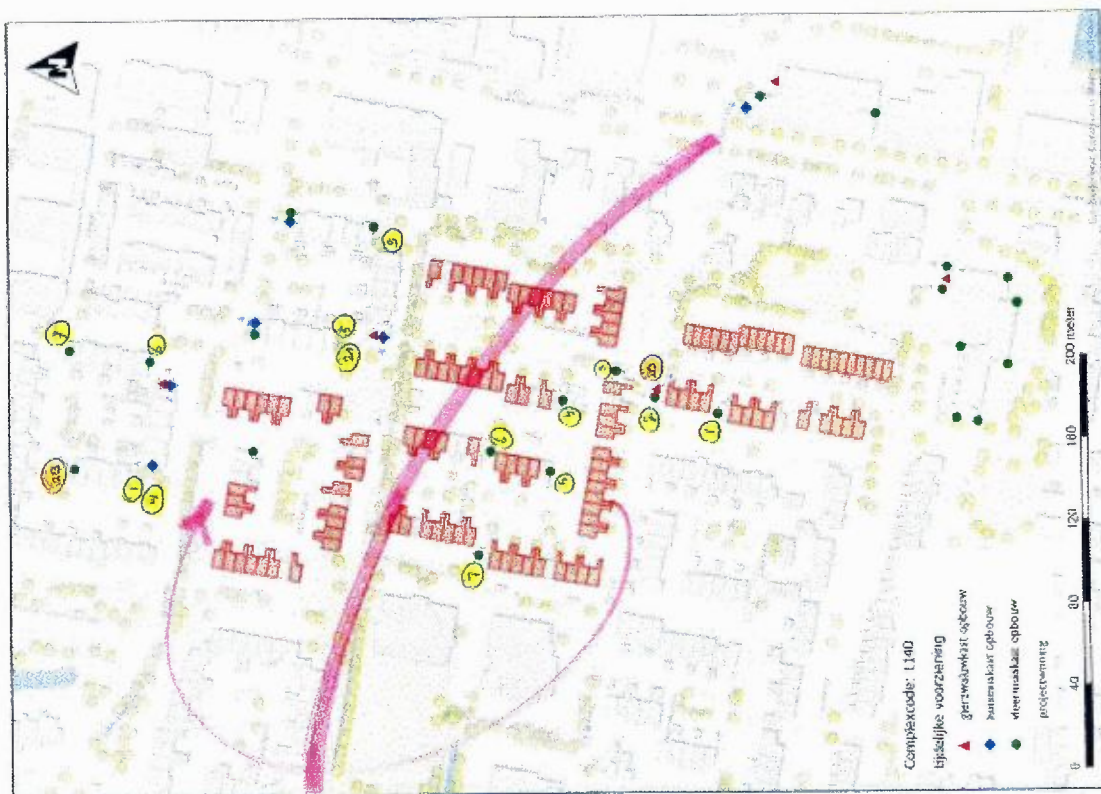
Bijlage 1 Kaart aangetroffen beschermde soorten

Aan de koopwoningen (met blauw aangegeven) vinden geen werkzaamheden plaats.

- Koopwoning
- Huismus
- Vleermuis
- Gierzwaluw

Bijlage 2 Kaart tijdelijke voorzieningen

Bijlage 3 Foto impressie opgehangen voorzieningen

Bijlage 4 Voorgestelde werkroute

De route start bij nummer 1 (nummers zijn aangegeven in een rode cirkel) in de straat Hoolland.

190144

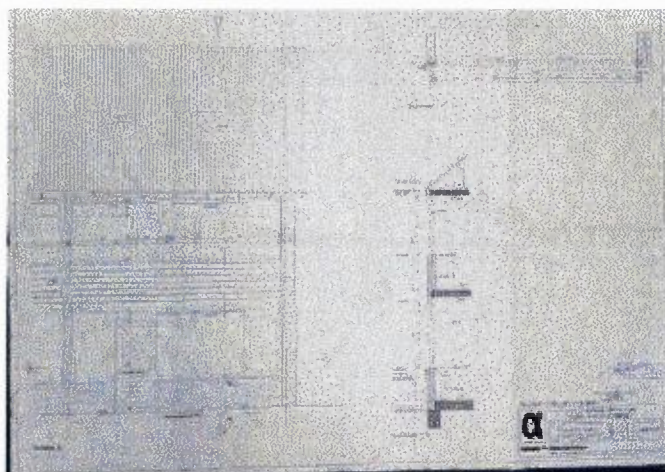
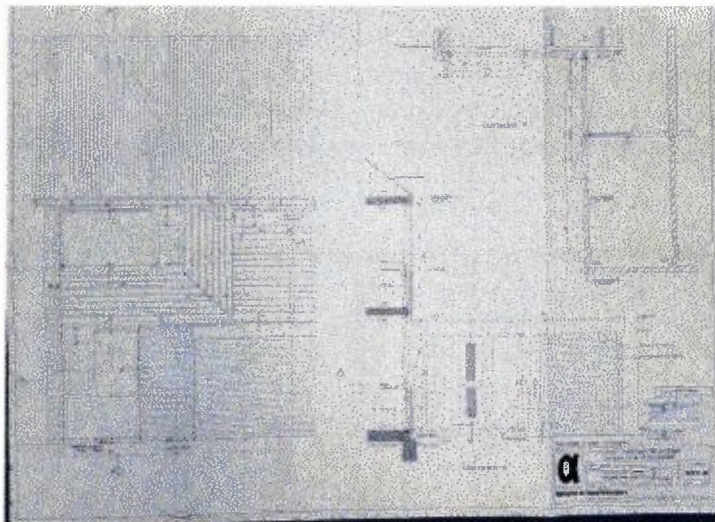
Geenhouten (46x 1140)

127 won.

Bijlage 5 Woningen Hooiland 21 t/m 29

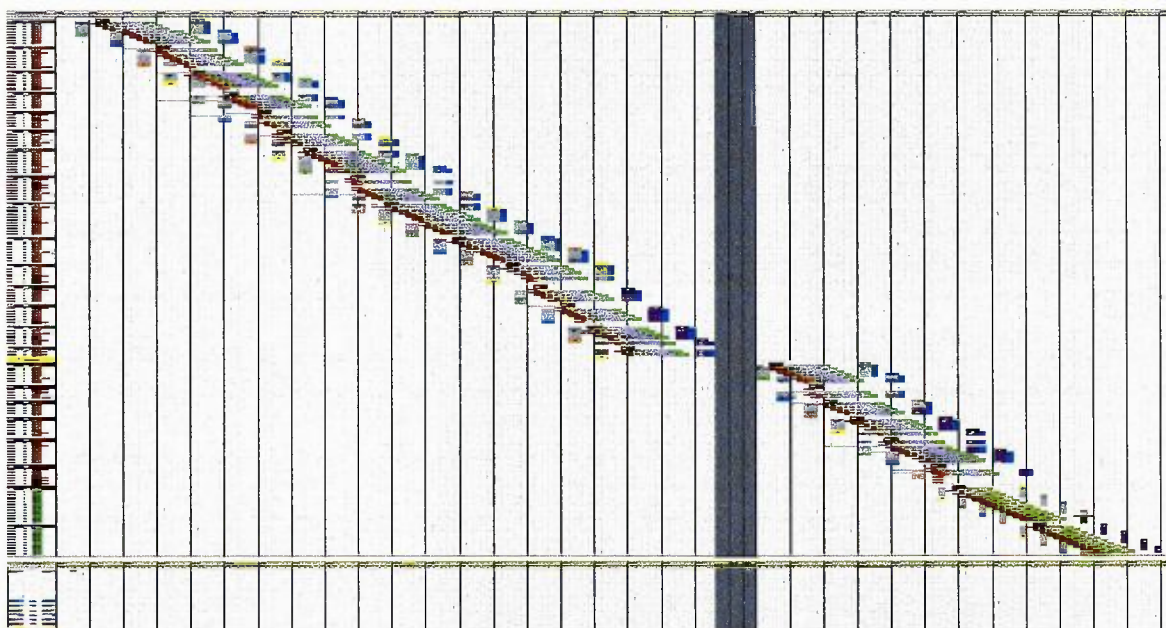

Aanvulling 6 mei 2020

Ik heb de antwoorden puntsgewijs en beknopt opgeschreven, mocht een uitgebreidere motivatie nodig zijn dan hoor ik dat graag.

1. Zie bijlage
2. Zie bijlage voor de planning van de aannemer, de werkzaamheden blijven zoals beschreven in het activiteitenplan, staan ook in de planning, de werkzaamheden starten op 17 augustus. In de bijlage heb ik nogmaals opgenomen welke soorten aangetroffen zijn, staat uitgebreider beschreven in het activiteitenplan. De werkzaamheden vallen buiten de kwetsbare periode van de gierzwaluw (4 nesten, 15 april – 15 aug), voor de huismus (11 nesten) en gewone dwergvleermuis (4x zomer en 7x paar) zijn tijdig de tijdelijke mitigerende maatregelen getroffen. De woningen zonder vleermuisverblijfplaatsen zijn reeds in februari ongeschikt gemaakt voor de huismus.
3. De tijdelijke vleermuiskasten zijn opgehangen vóór 15 februari, er kan en wordt vanaf 15 augustus al begonnen met het ongeschikt maken van de woningen waar vleermuisverblijven zijn aangetroffen. Het ongeschikt maken gebeurt in de periode 15 augustus – 15 oktober.
4. Alle tijdelijke kasten zijn vóór 15 februari opgehangen (ook die voor de vleermuis), hierdoor wordt de gewenningsperiode van 6 maanden gewaarborgd. Er zijn 11 verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig en dus 44 tijdelijke vleermuiskasten opgehangen, aan de tijdelijke

mitigatieplicht is hiermee voldaan. In mijn brief heeft deze opmerking betrekking tot de nieuw in te bouwen vleermuiskasten die gelijktijdig met de werkzaamheden in de kopgevels worden aangebracht, deze zijn niet de volle 6 maanden vóór het paarseizoen aanwezig maar kunnen zodra ze zijn ingebouwd wel al gebruikt worden. Gezien de start van de werkzaamheden is aangepast naar 17 augustus is punt 4 van mijn brief van 6 april niet meer van toepassing.

- Koopwoning
- Huismus
- Vleermuis
- Gierzwaluw

Bijlage 2 besluit met zaakkenmerk Z-WNB-RI-REG-2019-2281

VERZONDEN 20 JAN 2020

PROVINCIE :: UTRECHT

Woonstichting Leusden
T.a.v. meneer W. van Tol
Larikslaan 2
3833 AM LEUSDEN

DATUM	20 januari 2020	TEAM	Vergunningverlening Natuur en Landschap
ZAAKKENMERK	Z-WNB-RI-REG-2019-2281	REFERENTIE	Servicebureau
NUMMER	820342AF	DOORKIESNUMMER	030-2583311
UW BRIEF VAN	11 november 2019	FAX	030-2583139
UW NUMMER		E-MAILADRES	servicebureau@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE(N)	Definitief besluit	ONDERWERP	begeleidende brief beschikking

Geachte meneer Van Tol,

Op 11 november 2019 hebben wij uw aanvraag om ontheffing van de Wet natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming, ontvangen. Deze is bij ons is geregistreerd onder nummer Z-WNB-RI-REG-2019-2281. Bij eventuele correspondentie verzoeken wij u naar dit nummer te verwijzen.

De aanvraag is aangevraagd door Woonstichting Leusden voor verschillende locaties binnen de bebouwde kom in gemeente Leusden.

Bijgaand bij deze brief sturen wij u de definitieve beschikking op de aanvraag. Wij hebben op basis van de aangeleverde stukken de ontheffing verleend. Een nadere toelichting kunt u lezen in de definitieve beschikking.

Tevens wordt de definitieve beschikking gepubliceerd op www.officielebekendmakingen.nl.

Voor meer informatie verwijzen we u naar de website: www.provincie-utrecht.nl.

Als u vragen heeft over de inhoud van deze brief kunt u contact opnemen met het Servicebureau, bereikbaar via bovengenoemd e-mailadres en telefoonnummer.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,
namens hen,

Mevrouw J. Zoetewij
Beleidsondersteunend medewerker
Team Vergunningverlening Natuur en Landschap
Domein Leefomgeving

VERZONDEN 20 JAN 2020

PROVINCIE :: UTRECHT

BESLUIT van GS van Utrecht

DATUM	20 januari 2020	TEAM	Vergunningverlening Natuur en Landschap
ZAAKKENMERK	Z-WNB-RI-REG-2019-2281	REFERENTIE	Servicebureau
NUMMER	82017E8A	DOORKIESNUMMER	030-2583311
UW BRIEF VAN	11 november 2019	FAX	030-2583139
UW NUMMER		E-MAILADRES	Servicebureau@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE(N)	- voorschriften - kaart planlocatie - maatregelen aanvraag - kaarten compenserende maatregelen	ONDERWERP	Ontheffing complex 1140 te Leusden

Besluit van Gedeputeerde Staten van Utrecht op de aanvraag van 11 november 2019 van Loo Plan, namens Woningstichting Leusden, om ontheffing in het kader van artikel 3.3, eerste lid, en 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming (hierna: wet).

I. Besluit

Gelet op het bepaalde in de wet, het Beleidskader Wet natuurbescherming en Verordening Natuur en Landschap hebben wij besloten u:

ontheffing te verlenen van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.1, tweede lid, van de wet, voor zover dit betreft het opzettelijk beschadigen, vernielen, van nesten van de gierzwaluw en de huismus;

ontheffing te verlenen van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.5, eerste, tweede en vierde lid, van de wet, voor zover dit betreft het opzettelijk doden, opzettelijk verstoren en beschadigen en/of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis, voor de periode van 15 februari 2020 tot en met 31 december 2020.

II. Omschrijving van de aanvraag

Uw aanvraag heeft betrekking op planmatig onderhoud met energetische upgrade aan woningen aan de Dissel, Hooiland, Landweg, Ploegschaar en Wanmolen (complex 1140) te Leusden. De werkzaamheden bestaan onder andere uit schilderwerk, installatiewerk, houtrotherstel, dakisolatie, gevelisolatie, glasvervanging en plaatsing PV-panelen.

Er wordt ontheffing gevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in de artikelen 3.1 en 3.5 van de wet voor wat betreft de gierzwaluw (*Apus apus*), huismus (*Passer domesticus*) en de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), voor de periode van 15 februari 2020 tot en met 31 december 2020.

III. Procedure

De aanvraag is afgehandeld overeenkomstig het bepaalde in afdeling 4.1.2 van de Algemene wet bestuursrecht. Op 9 januari 2020 en 15 januari 2020 heeft u deze aanvraag aangevuld.

IV. Toetsingskader

De gierzwaluw en de huismus zijn beschermd ingevolge artikel 3.1 van de wet. De gewone dwergvleermuis is beschermd ingevolge artikel 3.5 van de wet.

V. Toetsing Ruimtelijke Ingreep

Motivering

gierzwaluw

De gierzwaluw is in het plangebied aangetroffen. Er zijn in totaal vier nestplaatsen vastgesteld in de Dissel 12 (1), Dissel 28 (2), Wanmolen 11 (1).

Door de werkzaamheden worden vier nestplaatsen van de gierzwaluw vernield. Om negatieve effecten op de gierzwaluw zoveel mogelijk te verzachten wordt zoveel mogelijk gewerkt buiten de kwetsbare broedperiode. Wanneer dit niet mogelijk is worden tijdig voorafgaand aan de werkzaamheden maatregelen genomen om de nestplaatsen ongeschikt te maken voordat het broedseizoen van de gierzwaluw aanvangt (vanaf half april). Om te compenseren voor het aantasten van de verblijfplaatsen zijn vóór 1 december 2019, 20 uitwendige gierzwaluwkasten opgehangen in de nabijheid van de huidige verblijfplaatsen. Nestmateriaal van de huidige verblijfplaats wordt verplaatst naar de alternatieve verblijfplaatsen. Ook worden er gierzwaluwgeluiden afgespeeld om te proberen de gierzwaluwen naar de nieuwe locaties te lokken. De tijdelijke alternatieve verblijfplaatsen blijven gehandhaafd na uitvoering van de werkzaamheden. Er worden minstens 20 permanente maatwerk voorzieningen gerealiseerd in de overstekken van de projectwoningen. De permanente alternatieve verblijfplaatsen worden (deels) gerealiseerd op nagenoeg dezelfde locaties als de huidige verblijfplaatsen. Hiermee zijn er tijdig voldoende maatregelen genomen om de gierzwaluw in het plangebied zoveel mogelijk te ontzien. Er kan echter niet voorkomen worden dat er verblijfplaatsen van de gierzwaluw worden beschadigd/vernield. Hiervoor is dan ook een ontheffing nodig.

Verspreid over Leusden zijn redelijk veel verblijfplaatsen van gierzwaluwen bekend (Loo plan, 2018). De soort is zeker in steden met oude stadskernen en dorpen met oude bebouwing algemeen. In het nabij gelegen Amersfoort zijn er in de periode 2014 tot 2017, 622 nestlocaties vastgesteld. Hiervan bestaat 25% uit kunstmatig aangebrachte nestvoorzieningen. De staat van instandhouding is landelijk gunstig (Arcadis, 2018). Door het nemen van mitigerende maatregelen en de inrichting van het gebied na afloop van de werkzaamheden komt de gunstige staat van instandhouding van de gierzwaluw niet in gevaar door het uitvoeren van de werkzaamheden.

Huisumus

De huismus is in het plangebied aangetroffen. Er zijn in totaal 11 nestplaatsen vastgesteld in Landweg 4, Landweg 6, Landweg 8, Landweg 10, Landweg 30, Wanmolen 2, Wanmolen 4, Wanmolen 6, Wanmolen 8, Wanmolen 21 en Wanmolen 22.

Door de werkzaamheden zullen 11 verblijfplaatsen van de huismus worden beschadigd/vernield. Om negatieve effecten op de huismus te verzachten wordt zoveel mogelijk gewerkt buiten de kwetsbare broedperiode. Wanneer dit niet mogelijk is worden tijdig voorafgaand aan de werkzaamheden maatregelen genomen om de nestplaatsen ongeschikt te maken voordat het broedseizoen van de huismus aanvangt (vanaf maart). Om te compenseren voor het aantasten van de verblijfplaatsen zijn vóór 1 december 2019, 22 uitwendige huismuskasten opgehangen in de nabijheid van de huidige verblijfplaatsen. De tijdelijke alternatieve verblijfplaatsen blijven gehandhaafd na uitvoering van de werkzaamheden. Er worden tevens minstens 22 permanente maatwerk voorzieningen gerealiseerd in de overstekken van de projectwoningen. Daarnaast wordt het vogelschroot pas vanaf de derde panlat geplaatst bij alle projectwoningen. Hiermee zijn er tijdig voldoende maatregelen genomen om de huismus in het plangebied zoveel mogelijk te ontzien. Er kan echter niet voorkomen worden dat er verblijfplaatsen van de huismus worden beschadigd/vernield. Hiervoor is dan ook een ontheffing nodig.

De landelijke staat van instandhouding is door de SOVON en de Provincie Gelderland als matig ongunstig beoordeeld (SOVON en Arcadis, 2018). In de goed onderzochte buurgemeente Amersfoort zijn er grote verschillen in de dichtheden per wijk. Doordat er geen eerdere data beschikbaar waren, kan geen trend worden bepaald. Verwacht wordt dat de matige staat van instandhouding ook binnen Leusden van toepassing is. Binnen de gemeente Leusden wordt geen chemische onkruidbestrijding meer toegepast, waardoor meer (onkruid)zaden beschikbaar komen. Verspreid over Leusden zijn meerdere verblijfplaatsen bekend (diverse onderzoeken Loo Plan (Loo plan, 2018). Door het nemen van mitigerende maatregelen en de inrichting van het gebied na afloop van de werkzaamheden komt de gunstige staat van instandhouding van de huismus niet in gevaar door het uitvoeren van de werkzaamheden.

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is in het plangebied aangetroffen. Er zijn in totaal vijf zomerverblijfplaatsen (Dissel 12, Landweg 30, Ploegschaar 26, Wanmolen 12 en Wanmolen 24) en zes paarverblijfplaatsen (aan de Dissel, Hooiland,

Landweg en Ploegschaar). Er kan niet worden uitgesloten dat één of enkele exemplaren van de soort de verblijfplaatsen tijdens de winter in gebruik hebben.

Door de werkzaamheden worden er vijf zomer- en zes paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis beschadigd/vernield. Om negatieve effecten van het project op de gewone dwergvleermuis te verzachten en het doden zoveel mogelijk te voorkomen, worden de verblijfplaatsen ongeschikt gemaakt tussen 15 oktober en 1 november (buiten de kwetsbare kraam- en winterperiode). Deze maatregel wordt genomen, minimaal drie dagen voorafgaand aan de versturende werkzaamheden aan woningen met verblijfplaatsen, onder begeleiding van een ecooloog. Na drie dagen (met gunstige weersomstandigheden) wordt (ook door de ecooloog) gecheckt op uitvliegende vleermuizen bij de aangetoonde verblijfplaatsen. Als de vleermuizen betrokken zijn, geeft de begeleidende ecooloog de woningen vrij voor 'start werkzaamheden'. Bij aanwezigheid van vleermuizen dienen de woningen verder ongeschikt gemaakt te worden en dient een nieuwe controleronde plaats te vinden. Om te compenseren voor het aantasten van de verblijfplaatsen zijn vóór 1 december 2019, 44 tijdelijke alternatieve verblijfplaatsen geplaatst in het plangebied en de directe omgeving. Ook worden tijdens de werkzaamheden 44 permanente alternatieve verblijfplaatsen ingebouwd voor de gewone dwergvleermuis. De vleermuisschalen zijn voor de soort geschikt als een alternatieve zomer- of paarverblijfplaats en de geschakelde ingebouwde permanente vleermuiskasten zijn tevens geschikt als winterverblijfplaats. Er worden tijdig voldoende kasten aangeboden om te voldoen aan de gewenningsperiode voor de soort. Hiermee wordt echter niet voorkomen dat er mogelijk exemplaren van de soort worden gedood en verstoord en dat er verblijfplaatsen worden beschadigd/vernield. Hiervoor is dan ook een ontheffing nodig.

Gewone dwergvleermuizen worden nagenoeg overal aangetroffen waar bebouwing aanwezig is. Het is de meest algemene vleermuissoort in de omgeving van Leusden en wordt ook in veel projecten binnen de gemeente Leusden aangetroffen. Uit onderzoek uit het aangrenzende Amersfoort blijkt dat de gewone dwergvleermuis nagenoeg overal in de stad voorkomt. Er zijn geen aanwijzingen dat het aantal wijzigt, maar met naar schatting 3.000 tot 4.000 exemplaren in Amersfoort is er sprake van een stevige populatie en wordt de staat van instandhouding als gunstig bepaald (Vreeman, G., 2017). Er is geen reden om te veronderstellen dat dit in Leusden anders zal zijn. Wat wel opvalt is dat er in de onderzochte gebieden in Leusden geen kritische verblijfplaatsen (lees: kraamverblijfplaatsen) zijn aangetroffen. Door het nemen van mitigerende maatregelen en de inrichting van het gebied na afloop van de werkzaamheden komt de gunstige staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis niet in gevaar door het uitvoeren van de werkzaamheden.

Belang van de aanvraag

Er is voor wat betreft de gierzwaluw en de huismus ontheffing aangevraagd op grond van het belang 'volksgezondheid of openbare veiligheid'. Voor wat betreft de gewone dwergvleermuis is ontheffing aangevraagd voor het belang 'volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten'.

De onderbouwing in de aanvraag is de volgende:

In het Klimaatakkoord van Parijs is afgesproken om de opwarming van de aarde tegen te gaan. Ten einde de CO₂-uitstoot (als veroorzaker van de opwarming) te verminderen, zet de rijksoverheid in op onder meer energiebesparende maatregelen. De woningeigenaar, Woningstichting Leusden, heeft zich hieraan gecommitteerd en isoleert in de loop van de jaren haar woningbestand. Slecht geïsoleerde woningen zorgen voor een groot aandeel in de CO₂-uitstoot. In een slecht geïsoleerde woning dient immers meer gestookt te worden om een warm binnenklimaat te behouden. De te treffen maatregelen zijn erop gericht om gemiddeld energielabel B te behalen. Op deze wijze wordt door de initiatiefnemer (en woningcorporaties in het algemeen) een (belangrijke) bijdrage geleverd aan het behalen van nationale (Energieakkoord; Convenant Energiebesparing Huursector) en mondiale (Klimaatakkoord van Parijs) klimaatdoelen. Door de isolatie kan het binnenklimaat verslechteren, veel bewoners zijn onvoldoende op de hoogte van nut en noodzaak van regelmatige ventilatie. Hierdoor kan de energiewinst teruglopen, vochtige lucht verwarmt slechter op, en kunnen problemen met de volksgezondheid optreden. Door het aanbrengen van gerichte ventilatie treedt gemiddeld een verbetering op van de luchtkwaliteit in de woning en wordt schimmelvorming, die zich nu bij verschillende woningen in de natte ruimte heeft ontwikkeld, opgelost. Het verbeteren van het binnenmilieu is één van de speerpunten van de overheid in de Nationale Aanpak Milieu en Gezondheid.

Ten aanzien van schimmelvorming zegt het RIVM het volgende: "In onderzoek is een consistente associatie gevonden tussen vocht in de woning en het voorkomen van luchtwegsymptomen zoals hoesten en piepen. Blootstelling aan vochtige woonomstandigheden of schimmel geeft een verhoogd risico op het ontstaan van astma, verergering van astma, luchtwegklachten en luchtweginfecties. Vochtproblemen ontstaan in een woning wanneer vochtige lucht door onvoldoende ventilatie blijft hangen. Dit vocht kan afkomstig zijn van bijvoorbeeld koken, douchen of afwassen. Sommige woningen hebben door een bouwkundig gebrek al vochtproblemen. Door verbeteringen in de bouw is een afname in vochtproblemen te zien. Er bestaan verschillende wetten, richtlijnen en

besluiten die het binnenmilieu moeten bevorderen, bijvoorbeeld het Bouwbesluit, de Tabakswet en de Warenwet. Het verbeteren van het binnenmilieu in woningen, scholen en kindercentra is een van de speerpunten van de overheid in de Nationale Aanpak Milieu en Gezondheid.”¹

Gelet op de naar voren gebrachte omstandigheden zijn wij van oordeel dat de belangen 'volksgezondheid of openbare veiligheid' en 'volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten' voldoende onderbouwd zijn om in deze zwaarder te wegen dan het beschermingsbelang dat is gediend met het verbod op het beschadigen/vernielen van verblijfplaatsen van de gierzwaluw, huismus en gewone dwergvleermuis en het doden en verstoren van de gewone dwergvleermuis.

Alternatievenafweging

De voorgenenomen werkzaamheden zijn specifiek voor de in deze ontheffing aangevraagde woningen, de werkzaamheden zijn locatie gebonden. Alternatieve locaties voor de uitvoering van de werkzaamheden zijn dan ook niet aan de orde. Met de nu voorgestelde werkwijze en de te plaatsen voorzieningen is er een goede afstemming tussen de wettelijke verplichtingen, leefbaarheid in de wijk en besteding van maatschappelijke gelden. Er wordt gestreefd om zoveel mogelijk direct permanente voorzieningen te plaatsen, om zo de kans op dubbele verstorening te verkleinen; zodra een tijdelijke voorziening die in gebruik is genomen weer wordt verwijderd, moet de beschermde soort opnieuw wisselen van verblijfplaats. Binnen dit project zal (deels) in de kritische perioden van alle soorten gewerkt worden, maar door tijdig mitigerende maatregelen te plaatsen worden de effecten verzacht. Binnen dit project is geen alternatieve planning mogelijk waardoor de effecten mogelijk kleiner zouden zijn.

Gezien het bovenstaande zijn er geen redelijke alternatieven mogelijk die zouden leiden tot een kwalitatief gelijkwaardig resultaat. De alternatievenafweging is hiermee dan ook voldoende onderbouwd.

VI. Conclusie

Gelet op het voorgaande verlenen wij u ontheffing als bedoeld in de artikelen 3.3, eerste lid, en 3.8, eerste lid, van de wet. Aan deze ontheffing zijn voorschriften verbonden, deze treft u aan in de bijlage bij dit besluit.

VII. Bezwaar

U kunt binnen zes weken na de dag waarop deze beschikking op de voorgeschreven wijze is bekendgemaakt een bezwaarschrift bij Gedeputeerde Staten van Utrecht indienen:

- Digitaal: gebruikt u hiervoor het formulier "Bezwaar tegen beslissing provinciaal bestuur met DigiD". Uw DigiD geldt als ondertekening. U vindt het formulier via: www.provincie-utrecht.nl onder loket / klacht, bezwaar of melding doorgeven / bezwaar tegen beslissing provincie;
- Schriftelijk: t.a.v. de secretaris van de Awb- adviescommissie van PS en GS, postbus 80300, 3508 TH Utrecht.

Het bezwaarschrift moet in ieder geval bevatten:

- uw naam en adres;
- de datum;
- een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht (indien mogelijk, onder vermelding van het besluitnummer);
- de reden van bezwaar;
- ondertekening.

Aan de behandeling van een bezwaarschrift zijn voor de indiener geen kosten verbonden.

Overigens schort het indienen van een bezwaarschrift de werking van het besluit niet op. Als u niet kunt wachten op de normale behandeling van uw bezwaarschrift, hebt u de mogelijkheid om een voorlopige voorziening aan te vragen bij de rechtbank. U moet op dat moment ook al een bezwaarschrift hebben ingediend. Het verzoek om een voorlopige voorziening richt u aan de voorzieningenrechter van de Rechtbank Midden-Nederland, Sector bestuursrecht, postbus 16005, 3500 DA Utrecht.

VIII. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking op het moment van bekendmaking door uitreiking of verzending aan de aanvrager. Van het besluit wordt mededeling gedaan op de website www.officielebekendmakingen.nl.

¹ http://www.rivm.nl/Onderwerpen/B/Binnenmilieu/Vocht_schimmels_en_allergenen/Vocht_in_de_woning

IX. Overleg en informatie

Er kan tevens vergunning of ontheffing nodig zijn op grond van andere wetten of verordeningen. Wij adviseren u zo nodig contact op te nemen met uw gemeente en/of milieudienst, als u dit nog niet heeft gedaan.

Als u vragen heeft over de procedure en de inhoud, kunt u contact opnemen met ons Servicebureau via servicebureau@provincie-utrecht.nl, of op telefoonnummer 030-2583311.

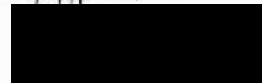
Voor meer informatie verwijzen wij u naar onze website www.provincie-utrecht.nl.

X. Verzending

Dit besluit wordt verzonden aan de aanvrager van de ontheffing. Een afschrift van deze ontheffing wordt verzonden aan:

- RUD Utrecht, Postbus 85242, 3508 AE Utrecht.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,
namens hen,

Mevr. mr. S.L. Munsel
Teamleider Vergunningverlening Natuur en Landschap
Domein Leefomgeving

ONTHEFFING

Naar aanleiding van het verzoek van Loo Plan op 11 november 2019, namens Woonstichting Leusden en de aanvullingen hierop van 9 januari 2020 en 15 januari 2020, gelet op de artikelen 3.3 en 3.8, van de Wet natuurbescherming,

Verlenen Gedeputeerde Staten van provincie Utrecht hierbij aan:

Naam: Woonstichting Leusden

Adres: Larikslaan 2

Postcode en woonplaats: 3833 AM Leusden

Ontheffing 82017E8A voor het tijdvak van: 15 februari 2020 tot en met 31 december 2020

van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.1, tweede lid, van de wet, voor zover dit betreft het opzettelijk beschadigen, vernielen, van nesten van de gierzwaluw (*Apus apus*) en de huismus (*Passer domesticus*); van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.5, eerste, tweede en vierde lid, van de wet, voor zover dit betreft het opzettelijk doden, opzettelijk verstoren en beschadigen en/of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*). Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, betreft de volgende adressen in Leusden (zie bijlage bij dit besluit voor een kaart van de planlocatie):

- Dissel 4, 8 tot en met 28 (even);
- Hooiland 1 tot en met 6, 9 tot en met 11, 13 tot en met 15, 17 tot en met 21, 23 tot en met 31 (even en oneven);
- Landweg 1, 3 tot en met 11, 13 tot en met 21, 23 tot en met 25, 27 tot en met 35, 37, 39, 41, 43 (even en oneven);
- Ploegschaar 1, 3 tot en met 8, 10, 11, 13 tot en met 15, 17, 19, 20, 22 tot en met 27, 29, 31, 35, 37 (even en oneven);
- Wanmolen 2 tot en met 4, 6 tot en met 26, 28, 30, 32, 36 (even en oneven).

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen verleend.
2. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met het Servicebureau van de provincie Utrecht, Archimedeslaan 6, postbus 80300, 3508 TH te Utrecht of via servicebureau@provincie-utrecht.nl indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift 1 noodzakelijk zijn.
4. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
5. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en de bijbehorende brief op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
6. De ontheffinghouder dient een ecologisch werkprotocol op te stellen met daarin minstens de voorschriften uit deze ontheffing. Het werkprotocol dient (aanvullend) de volgende aspecten te omschrijven:
 - a. Omschrijving van het plangebied, inclusief kaart;
 - b. Activiteiten/workzaamheden die uitgevoerd worden (inclusief planning);
 - c. Maatregelen die getroffen zijn/worden (locatie op kaart en datum/tijd);
 - d. Wie is de begeleidende ecooloog (inclusief contactgegevens);
 - e. Welke activiteiten zijn/worden door de ecooloog begeleid;
 - f. Hoe er wordt/is omgegaan met onverwachte (beschermde) soorten binnen het plangebied.
7. De ontheffinghouder dient, twee weken voorafgaand aan de datum waarop de werkzaamheden zullen aanvangen, het meldingsformulier 'aanvang werkzaamheden' volledig in te vullen op <https://rudutrecht.formulierenserver.nl/startwerkzaamhedenwnb>. Bij de melding dient het werkprotocol zoals omschreven in voorschrift 6 bijgevoegd te zijn.

8. Tijdens de werkzaamheden dient een logboek te worden bijgehouden. In het logboek dienen gemaakte ecologische keuzes vastgelegd te worden zoals goedkeuring / vrijgeven door een ecooloog, afwijkingen van het ecologisch werkprotocol en gekozen mitigerende maatregelen en de locatie daarvan. In het logboek worden in ieder geval de relevante resultaten van de uitgevoerde handelingen, omschreven in de voorschriften 10 tot en met 14, geregistreerd.
9. Na afronding van de werkzaamheden dient de ontheffinghouder het meldingsformulier 'einde werkzaamheden' volledig in te vullen op <https://rudutrecht.formulierenserver.nl/eindwerkzaamhedenwnb>. Het logboek zoals omschreven bij voorschrift 8 dient bijgevoegd te worden.

Specifieke voorschriften

10. De maatregelen, genoemd in hoofdstuk 7, 8 en 9 en bijlage 6 en 7 van het bij de aanvraag gevoegde 'activiteitenplan', alsmede de technische tekeningen in de aanvulling op de aanvraag van 9 januari 2020 (zie bijlage 2 bij dit besluit), op de locaties zoals weergegeven op de kaarten van de compenserende maatregelen (zie bijlage 3 bij dit besluit) dienen te worden opgevolgd.
11. Bijenbekjes dienen zodanig toegepast te worden dat er met zekerheid gesteld kan worden dat er hierdoor geen vleermuizen opgesloten zitten in de bebouwing.
12. Lokgeluiden voor de gierzwaluwen dienen afgespeeld te worden, bij de locaties van de alternatieve verblijfplaatsen, vanaf de (door de betrokken ecooloog) verwachte terugkeerdatum van de soort. De lokgeluiden dienen afgespeeld te worden tot eind juli of totdat de alternatieve verblijfplaatsen in gebruik worden genomen door gierzwaluwen.
13. De tijdelijke maatregelen voor de gewone dwergvleermuis, die dienen als alternatief voor de aan te tasten paarverblijfplaatsen, dienen geplaatst te zijn/worden op een locatie waar niet al een andere gewone dwergvleermuis zijn paarterritorium heeft, op verschillende windrichtingen.
14. Na het ongeschikt maken dient er een controle uitgevoerd in de avond of ochtend, afhankelijk van welk tijdstip de vleermuis het beste kan worden waargenomen.
15. De werkzaamheden en bovengenoemde voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing is verleend. Deze dient in ieder geval bij de start van de werkzaamheden aanwezig te zijn op de planlocatie.
16. Deze ontheffing kan, conform artikel 5.4 van de wet, worden ingetrokken, indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorschriften.

Contactgegevens

Aanspreekpunt in het kader van deze ontheffing en de daaruit voortvloeiende voorschriften is het Servicebureau van de provincie Utrecht, Archimedeslaan 6, postbus 80300, 3508 TH te Utrecht, bereikbaar op telefoonnummer 030 – 258 33 11 of e-mailadres servicebureau@provincie-utrecht.nl.

1 Deelgebieden

7 Wijze van ongeschikt maken

Binnen de randvoorwaarden van het werk (afspraken met bewoners, Gemeente, doelen in Klimaatakkoord) is het niet mogelijk om geheel buiten de kritische periode te werken en moet een deel van de verblijfplaatsen ruim vóór aanvang van de werkzaamheden tijdig ongeschikt worden gemaakt.

De maatregelen die worden getroffen, zijn beschreven in bijlage 6 en 7. De 'standaard'- en maatwerkmaatregelen worden jaarlijks geëvalueerd en zo nodig aangepast aan de laatste onderzoeksgegevens. Per soort per functie wordt hier in de onderstaande tabel naar verwezen.

Ongeschikt maken van de woningen is enkel toegestaan na het ontvangen van de ontheffing en buiten het broedseizoen en de meest kwetsbare periodes van de vleermuizen. Mocht de ontheffing niet voor 15 maart 2020 toegekend zijn dan mag er pas gestart worden met de werkzaamheden aan woning met nesten van huismus en gierzwaluw vanaf 15 augustus 2020.

Gewone dwergvleermuis

Om letsel te voorkomen, worden minimaal drie dagen (tussen week 40 en 43, 2020) voordat de versturende werkzaamheden plaatsvinden aan woningen met verblijfplaatsen, toegangen tot gevelpannen op kopse zijdes dichtgezet met panlatten of hoekprofielen. Op elke schuine zijde 1 exclusion flap plaatsen als uitgang onder een gevelpan, onder begeleiding van ecooloog (Loo Plan). Aanwezige stootvoegen worden dichtgezet in combinatie van bijenbekjes en exclusion flaps (2 flaps per gevelzijde). Na 3 dagen (met gunstige weersomstandigheden) check op uitvliegende vleermuizen door ecooloog bij aangetoonde verblijfplaatsen. Voor details ongeschikt maken zie bijlage 6.

Woningen worden ongeschikt gemaakt tussen 1 oktober en 15 oktober, 2020.

Drie dagen na het ongeschikt maken vindt een nadere avond controle plaats bij woningen met verblijfplaatsen of de vleermuizen echt vertrokken zijn. Als de vleermuizen vertrokken zijn, geeft de begeleidende ecooloog de woningen vrij voor 'start werkzaamheden'. Bij aanwezigheid van vleermuizen dienen de woningen verder ongeschikt gemaakt te worden en dient een nieuwe controle ronde plaats te vinden.

Huisumus & gierzwaluw

Voor de huismus en gierzwaluw worden alle projectwoningen ongeschikt gemaakt met behulp van gootborstels in de dakgoot onder de eerste pannenrij (zie bijlage 6). Daarnaast worden de gevelpannen ongeschikt gemaakt met latjes/hoekprofielen in combinatie met rugvulling van kit of compriband zodat ook daar geen open ruimtes meer zijn (zie bijlage 6).

Het ongeschikt maken van alle projectwoningen moet voor 1 maart 2020 afgerond zijn.

Na ongeschikt maken, zal Loo Plan een nadere controle uitvoeren om te controleren of de vogels echt vertrokken zijn. Als de vogels vertrokken zijn, geeft de begeleidende ecooloog de woningen vrij voor 'start werkzaamheden'.

Tabel 4. Geplande maatregelen ongeschikt maken.

Functie	Maatregel	Hoeveelheid	Maatregelenboek
Gewone dwergvleermuis - paarverblijven - zomerverblijven	Vóór aanvang werk, tussen week 40 en 43, 2020, plaatsen exclusion flaps in combinatie met afdichten van gevelpannen en stootvoegen.	Twee exclusion flaps per kopse kant en twee exclusion flaps per gevelzijde van woningen met verblijfplaatsen.	Bijlage 7
Huismus - nest	Vóór aanvang werk, tussen week 8 en week 10, 2020, afdichten d.m.v. gootborstels en latjes/hoekprofielen in combinatie met rugvulling van kit of compriband.	Alle projectwoningen.	Bijlage 7
Gierzwaluw - nest			

8 Tijdelijke voorzieningen

De maatregelen die worden getroffen, zijn beschreven in bijlage 6 en 7. De 'standaard'- en maatwerkmaatregelen worden jaarlijks geëvalueerd en zo nodig aangepast aan de laatste onderzoeksgegevens.

Gewone dwergvleermuis

Voor de 5 zomer- en 6 paarverblijfplaatsen worden er 44 muurschalen (Schwegler 2FE of vergelijkbaar) geplaatst **voor 1 december, 2019**. Hiervoor is de gewenningsperiode minimaal 6 maanden in het actieve seizoen (april-oktober) voor start van de werkzaamheden.

Huismus en gierzwaluw

Voor de 11 huismusnesten worden er 22 uitwendige huismuskasten (type NKMU06 of vergelijkbaar) geplaatst **voor 1 december, 2019**.

Voor de 4 gierzwaluwnesten worden er 20 uitwendige gierzwaluwkasten (type NKGZ08 of vergelijkbaar) geplaatst **voor 1 december, 2019**.

Voor beide soorten geldt een gewenningsperiode van minimaal 3 maanden.

De tijdelijke voorzieningen worden volgens het onderstaande schema gerealiseerd. Zie voor locaties kaart bijlage 4 en voor details bijlage 7. In verband met ruimte gebrek is er gekozen om tijdelijke kasten te plaatsen op locaties waar geen onderzoek heeft plaatsgevonden. Dit wijkt af van de eisen die de provincie stelt. Locaties waar verblijfplaatsen van vleermuizen bekend waren zijn ontleend.

Tabel 5. De tijdelijke voorzieningen per soort die gerealiseerd worden in complex 1140.

Functie	Maatregel	Hoeveelheid	Maatregelenboek
Gewone dwergvleermuis - paarverblijven - zomerverblijven	1. Plaatsen muurschalen (Schwegler 2FE of vergelijkbaar.)	44	Bijlage 7 3.3.3
Huismus - nest	2. Plaatsen uitwendige huismuskasten (type NKMU06 of vergelijkbaar)	22 kasten	Bijlage 7 3.1.5
Gierzwaluw - nest	3. Plaatsen uitwendige gierzwaluwkasten (type NKGZ08 of vergelijkbaar)	20 kasten	Bijlage 7 3.2.3

9 Permanente voorzieningen / compensatie

De genomen maatregelen volgen de richtlijnen en voorwaarden genoemd in de beschikbare Kennisdocumenten en de meest actuele kennis. De maatregelen die worden getroffen, zijn beschreven in bijlage 7. De 'standaard'- en maatwerkmaatregelen worden jaarlijks geëvalueerd en zo nodig aangepast aan de laatste onderzoeksgegevens.

Vleermuizen

Voor de gewone dwergvleermuis worden 44 permanente vorstvrije verblijfplaatsen gerealiseerd door het plaatsen van geschakelde inbouwkasten (1 op elke kop gevel). Hierbij wordt 1 IB VL 01 geschakeld met 1 IB VL 02 (of vergelijkbaar) tot één voorziening. De geschakelde kasten hebben het voordeel dat ze verschillende microklimaten bevatten, wat meer variatie biedt voor de zomer- en paarverblijfplaatsen van de vleermuizen. De voorzieningen zijn ook bruikbaar als winterverblijfplaats.

Huismus en Gierzwaluw

Voor de huismus en gierzwaluw worden 60 maatwerk voorzieningen gerealiseerd in de overstekken bij alle projectwoningen. Per kopgevel komen er twee verblijfplaatsen voor de huismus en voor de gierzwaluw.

Daarnaast wordt het vogelschroot pas vanaf de 3de panlat geplaatst bij alle projectwoningen.

Zie bijlage 7 voor de details van de voorzieningen

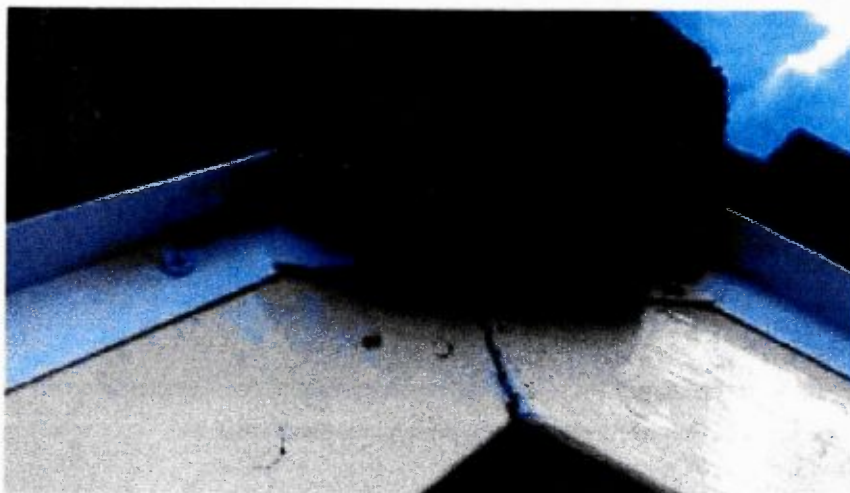
Tabel 6. Permanente voorzieningen per soort die gerealiseerd worden in het complex 1140.

Functie	Maatregel	Hoeveelheid	Maatregelenboek
Gewone dwergvleermuis - zomerverblijven - paarverblijven	1. Plaatsen inbouvoorzieningen (type IBVL01, evt. in combinatie met IBVL02 of een vergelijkbaar model). 2. Handhaven tijdelijke voorzieningen (44 stuks)	44	Bijlage 7 3.3.5
Huismus - nest	1. Vogelschroot op de 3 ^{de} panlat 2. Voorziening in het overstek 3. Handhaven tijdelijke huismuskasten (type NKMU06 of vergelijkbaar)	Alle woningen 60 voorzieningen 22 kasten	Bijlage 7 3.1.4 3.2.1
Gierzwaluw - nest	1. Voorziening in het overstek 2. Handhaven tijdelijke gierzwaluwkasten (type NKG208 of vergelijkbaar)	60 voorzieningen 20 kasten	Bijlage 7 3.2.1

6 Details ongeschikt maken

Spouwmuurborstel in dakgoot en onder eerste pannenrij. De juiste diameter spouwmuurborstel sluit alle ingangen goed af en heeft als voordeel dat deze om hoeken geplaatst kan worden.

Hoekprofiel bij nokpan

Hoekprofiel bij kantpannen

Detail exclusion flap met dichtzetten gevelpan in combinatie met gootborstels en compriband

Detail exclusion flaps met panlatten en rugvulling van kit

3.1.4 Vogelschroot 2de of 3de panlat

Alternatieve verblijfplaatsen kunnen gecreëerd worden door het vogelschroot achter wege te laten of op de 2de of 3de panlat vanaf onderen te bevestigen.

Maatregel	Aantal alternatieve verblijfplaatsen	Genoemd in Kennisdocument (geaccepteerde methode)	Effectiviteit	Duurzaamheid	Prijs/kwaliteit indicatie
Op 2 ^{de} 3 ^{de} panlat plaatsen vogelschroot	Hele dakruimte is geschikt. Ca. 10 potentiële nesten per woning.	Ja	(Nog geen monitoringsgegevens) Matig/goed	Goed	Goed (onder voorbehoud)

WERKWIJZE

Plaatsen vogelschroot op 2de of 3de panlat.
Minder zinvol bij op het zuiden geëxponeerde daken (wordt 's zomers te warm), maar mogelijk zijn deze wel geschikt voor de vroege broeders. Ook onduidelijk of daken niet te warm worden na dakisolatie ('warmte kan niet meer naar zolder doorslaan'), hiervoor zal dus monitoring moeten plaatsvinden.

TYPE VOORZIENING

1. Vogelschroot/vogel/muizenwering.
2. Of gelijkwaardig.

AANDACHTSPUNTEN

- Bij zacht isolatiemateriaal een stevige folie toepassen. Bij nieuwe dakplaten kiezen voor dakplaat met harde topping.
- Niet toepasbaar bij 'platte' pannen (te weinig ruimte) of bij het aanbrengen van een hoge plastic bakgoot.
- Mogelijk te warm bij aanbrengen op de zuidkant (let in dat geval op voldoende ventilatie).
- Mogelijk minder effectief indien tussen dakbeschot en dakpan isolatiefolie is aangebracht.
- Niet toepasbaar bij bakgoten indien de dakpannen te ver de goot in lopen.

Figuur 3.3 Bij zachte isolatedaken moet een folie worden toegepast om schade te voorkomen.

3.1.5 Inbouwkasten

Inbouwkasten zijn specifiek voor de gierzwaluw ontwikkelde nestkasten (ook neststenen etc.) die in het buitenblad van de muur geïntegreerd worden. In de praktijk blijken de stenen ook zeer goed door huismus gebruikt te worden.

Maatregel	Aantal alternatieve verblijfplaatsen	Genoemd in Kennisdocument ('geaccepteerde methode')	Effectiviteit	Duurzaamheid	Prijs/kwaliteit indicatie
Inbouwkasten	Veel	Ja	Goed	Goed	Matig/goed

WERKWIJZE

De kasten worden zo geplaatst dat ze ook geschikt zijn voor gierzwaluwen. In dit overzicht zijn daarom de plaatsingsvoorwaarden aangepast aan de soort die de hoogste eisen stelt.

De inbouwkast moet:

- Een minimaal bodemoppervlak van 15 x 25 cm hebben.
- Een invliegopening van 7 cm breed en maximaal 3,5 cm hoog hebben. De invliegopening mag maximaal 2 cm boven het bodemoppervlak liggen en moet asymmetrisch in de kast zijn aangebracht.
- Voldoende veilige uitvliegruimte hebben: minimaal 1 meter breed en 3 meter diep.

TYPE VOORZIENING

1. Schwegler 16, 16 S, N25A.
2. Vivara Pro 1B GZ 01, NK GZ 08.
3. Of vergelijkbaar.

AANDACHTSPUNTEN

- De kast moet niet in de volle zon geplaatst worden (dus bij voorkeur op het noorden of oosten of onder een overstek, figuur 3.4).
- Op minimaal 3 meter boven obstakels (maaiveld, carport) hangen.
- Geen rekening houden met beplanting; voorzieningen gaan >30 jaar mee, groenvoorzieningen vaak korter. Aanbrengen op kopse kanten ligt voor de hand. Zorg bij meerdere kasten in een muur dat de kasten voldoende individueel herkenbaar zijn door de gierzwaluwen door voldoende onderlinge afstand en/of variatie in hoogte (figuur 3.5).
- Indien een inbouwkast op de plaats van een oud nest komt, dan vergroot het overzetten van het aanwezige nestmateriaal naar de nieuwe kast, de acceptatie door de gierzwaluw.
- De kast moet niet tegen het binnenblad aan zitten om een koudebrug te vermijden (toepassen hoogwaardige isolatie).

Figuur 3.4 Onder puiwiel is er voldoende schaduw en kan de kast ook geheel het zuiden worden geplaatst.

Figuur 3.5 In nieuwbouw kunnen voorzieningen eenvoudiger (geen koudebruggen) worden geïmplementeerd. Hierbij kunnen meerdere kasten (met voldoende ventilatie) aangebracht worden op één kopse kant van de woning.

3.2 Gierzwaluw

3.2.1 Voorziening in overstek

In het overstek kunnen duurzame voorzieningen worden gemaakt die minder opvallen dan uitwendige kasten (figuur 3.8 en 3.9). Er kan gekozen worden voor het inbouwen van een standaard prefab-kastje of eigen maatwerk.

WERKWIJZE

De variant die onder in het overstek wordt toegepast, is enkel bruikbaar bij gebouwen met twee verdiepingen + zolder of hoger.

De variant in de nok van het overstek is ook bij één verdieping en zolder toepasbaar. De minimale vrije uitvalhoogte is 3 meter. Ook op plekken die geen vrije aanliegruimte hebben door bv. groen, wordt dit maatwerk wel toegepast; groenvoorzieningen kunnen bv. bij wisseling van bewoners snel veranderen.

Voorwaarden zijn:

- Een minimaal bodemoppervlak van 15 x 25 cm en een minimale hoogte van 13 cm.
- Een invliegopening van 7 cm breed en maximaal 3,5 cm hoog. De invliegopening mag maximaal 2 cm boven het bodemoppervlak liggen en moet asymmetrisch in de kast zijn aangebracht.
- Invliegopening niet tegen de muur.
- Bodemplaat moet horizontaal staan (figuur 3.10).

AANDACHTSPUNTEN

- Indien niet gewerkt wordt met prefab-kastjes, bij voorkeur een bodemplaat van larikshout nemen. Trespa/Rockwool als bodemplaat voldoet niet.

Figuur 3.8 Meubwerk inbouwvoorziening glaswielw.

Figuur 3.5 Gerwskwvoorziening in not. Op zuidkant een vergelijkbare unit, maar dan voor vleermuizen.
Hierdoor blijft de architectonische eenheid bewaard.

Figuur 3.10 Inbouwkast onder een schuine nok. Niet geschikt voor gierzwaluw, mogelijk nog wel voor de huismys.

3.2.3 Opbouwkasten

Op de markt zijn veel typen gierzwaluwnestkasten die aan de muur of onder de goot bevestigd kunnen worden.

Maatregel	Aantal alternatieve verblijfplaatsen	Genoemd in Kennisdocument (‘geaccepteerde methode’)	Effectiviteit	Duurzaamheid	Prijs/kwaliteit indicatie
Nestkasten	1-15 per woning	Ja	Goed	Matig/goed	Matig/goed

WERKWIJZE

Aanbrengen aan de muur of onder de goot (nestkast).

De nestkasten moeten:

- Een minimaal bodemoppervlak van 15 x 25 cm hebben en een minimale hoogte van 13 cm.
- Een invliegopening van 7 cm breed en maximaal 3,5 cm hoog hebben. De invliegopening mag maximaal 2 cm boven het bodemoppervlak liggen en moet asymmetrisch in de kast zijn aangebracht.
- Voldoende veilige uitvliegruimte hebben: minimaal 1 meter breed en 3 meter diep.

AANDACHTSPUNTEN

- De kast moet tussen 9 uur en 19 uur in de schaduw blijven (dus bij voorkeur op het noorden of oosten) en een voldoende veilige uitvliegruimte hebben (minimaal 1 meter breed en 3 meter diep).
- De invliegopening kan ook 'onder' (in de bodem) gemaakt zijn; dit maakt de verblijfplaats voor andere vogelsoorten onaantrekkelijker.

3.3.3 Paar- & zomerverblijfplaats: vleermuiskasten

Op de markt zijn veel typen vleermuiskasten die aan de muur bevestigd kunnen worden. Deze kasten zijn geschikt als paar- en zomerverblijfplaats voor gewone en ruige dwergvleermuis.

Maatregel	Aantal alternatieve verblijfplaatsen	Genoemd in Kennisdocument ('geaccepteerde methode')	Effectiviteit	Duurzaamheid	Prijs/kwaliteit indicatie
Vleermuiskasten	1-4 per woning	Ja	Goed	Goed	Goed

WERKWIJZE

Aanbrengen aan de muur.

De vleermuiskast (figuur 3.17) moet:

- Verschillende microklimaten aanbieden (clustering met verschillende richtingen).
- Niet verlicht worden door straatlantaarns of ander kunstlicht.
- Voldoende veilige uitvliegruimte hebben: minimaal 1 meter breed en 3 meter diep.
- Locaties worden afgestemd op migratieroutes, vliegroutes en foerageergebieden.
- Om een tochtvrij verblijf te creëren moet de kast tegen de muur worden gekit of moeten de naden worden afgedicht met compri-band (bij tijdelijke voorziening; kast is zonder kitresten te verwijderen).
- Muurschalen zijn gevoelig voor beschadiging, altijd drukplaatje tussen schroef en schaal.
- Bijvoorkeur roestvrije schroeven gebruiken.

Figuur 3.17 Schwegler 2FE wordt snel geaccepteerd als zomer- en oaserverblijf.

3.3.5 Paar-, zomer- en kraamverblijfplaats: inbouwkasten

Op de markt zijn veel typen vleermuiskasten die in de muur bevestigd kunnen worden. Deze kasten zijn geschikt als paar-, zomer- en (onder voorwaarden) kraamverblijfplaats voor gewone en ruige dwergvleermuis.

Maatregel	Aantal alternatieve verblijfplaatsen	Genoemd in Kennisdocument ('geaccepteerde methode')	Effectiviteit	Duurzaamheid	Prijs/kwaliteits indicatie
Vleermuiskasten	1-2 per woning	Ja	Goed (?)	Goed	Goed

WERKWIJZE

Integreren in het buitenblad van een spouw, aanbrengen op minimaal 3 meter vrijevalhoogte.

De inbouwkast moet:

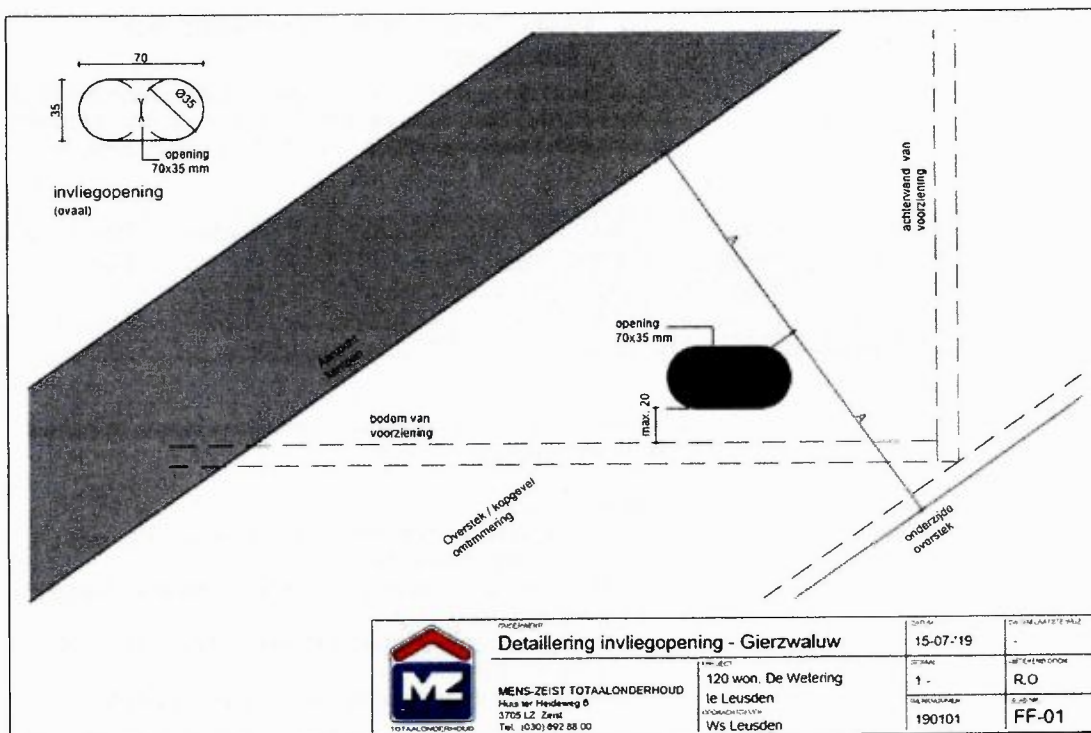
- Verschillende microklimaten aanbieden (clustering met verschillende richtingen).
- Voldoende veilige uitvliegruimte hebben: minimaal 1 meter breed en 3 meter diep.
- Locaties worden afgestemd met migratieroutes, vliegroutes en foerageergebieden.
- Niet verlicht door straatlantaarns of ander kunstlicht.

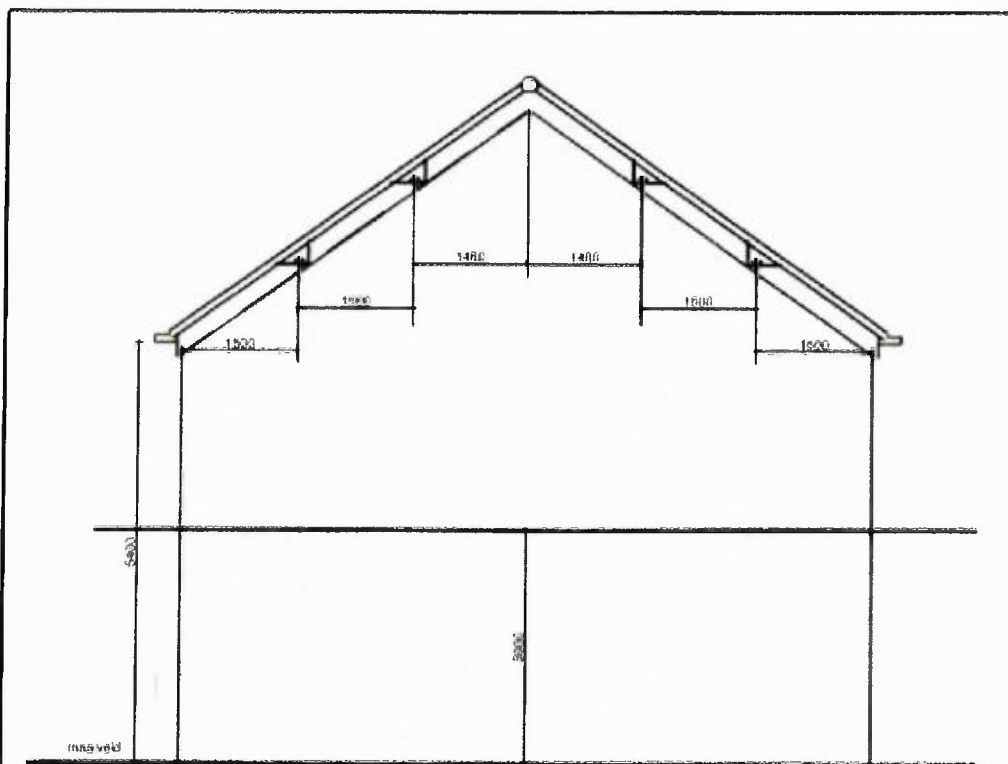
TYPE VOORZIENING

1. Vivara Pro IB VL 01 in combinatie met 3 IB VL 02.
2. Tichelaarkast.
3. Schwegler FWI.
4. Schwegler 2FR (4 kasten gekoppeld).
5. Schwegler IFE
6. Of vergelijkbaar.

AANDACHTSPUNTEN

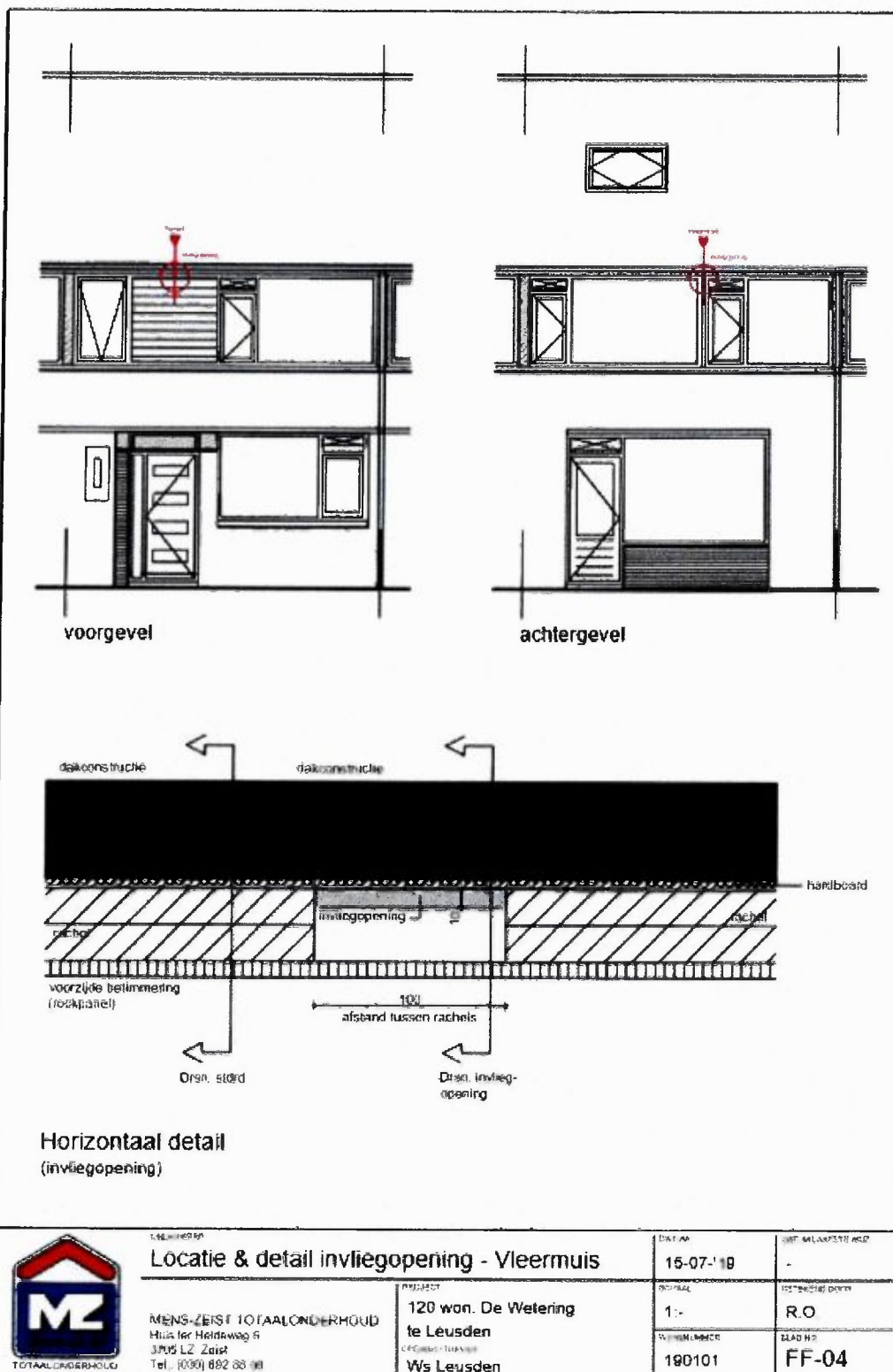
- Kraamkolonies hebben baat bij een hogere temperatuur, maar de temperatuur moet ook weer niet te hoog worden. Een goede bezonning in de avonden zorgt ervoor dat de kasten warm de avond ingaan. Vooral als er meerdere kraamverblijfplaatsen zijn, wordt ervoor gekozen de expositie zo veel mogelijk te variëren. De dieren hebben dan de keuze naar gelang de omstandigheden.
- Aanbrengen op kopse kanten ligt voor de hand, zorg bij meerdere kasten in een muur dat de kasten op verschillende exposities ingebouwd worden.
- De kast moet niet tegen het binnenblad aan zitten om een koudebrug te voorkomen.

kopgevel

	Locatie invliegopening - Glerzwaluw	15-07-'19	
	MENS-ZEIST TOTAALONDERHOUD PLUS B.V. Heidekamp 6 3705 LZ Zeist Tel: 030 892 0000	120 won De Watering te Leusden Leusden 10000 Ws Leusden	R O
		190101	FF-02

4 Kaart tijdelijke voorzieningen

Figuur 2. Locaties van de geplande tijdelijke voorzieningen voor complex 1140.

Kaart permanente voorzieningen

